בעזהשי"ת

במדרש ילקוט (תהלים רמז תשצ"ה) בשכר שאמרו לרבקה התלכי עם האיש הזה ותאמר אלך, זכו ישראל להוציאם ממצרים. והוא פלאי, כי מה שייכות יש יציאת מצרים למה שאמרה אלך.

ויבואר בהקדם מה שדקדק **הקדושת יו"ט** בפרשתן, מדוע מיהרה רבקה את עצמה כל כך, והלא שנינו במס' כתובות (דף נז.) נותנין לבתולה שנים עשר חודש כדי להכין תכשיטיה, וכיון דדינא הכי למה אמרה רבקה אלך מיד, עיי"ש בדבה"ק מה שפי'.

אמנם אפ"ל על פי מה שכתב **בתפארת שלמה** בפרשה זו, מפני מה היה נחוץ לעשות נס קפיצת הארץ לעבד אברהם, אך הענין כי אמרו חז"ל (יומא כח:) שאליעזר היה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, ולכן היה צר לו מאד שיתבטל מחדושי תורה אל אברהם אבינו, לכן בהיום הזה שהלך מאת פני אברהם ושמע ממנו דברי תורה, היה ההכרח שיבא באותו היום למחוז חפצו, למען לא יתבטל יום אחד מלשמוע חדושי תורה מפי רבו, עכ"ד. ועיין בברך משה (עמוד קי"ט) מה שמבאר המדרש הנ"ל על פי דרכו.

ואפשר לומר בדרך אחר, דהנה ידוע מה שהקשו הקדמונים, האיך יצאו בני ישראל ממצרים קודם שנשלם זמן ד' מאות שנים, שנגזר עליהם בברית בין הבתרים, וי"ל על פי מה שדרשו חז"ל (שבת פח.) על הפסוק ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי, שתנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית שבששי בסיון יקבלו ישראל התורה, וי"ל כי יום המיועד הי' שיקבלו את התורה דוקא באותו שנה ואותה יום, וזמן זה היה קודם שהושלם זמן ארבע מאות שנה, ולכן יצאו ישראל ממצרים אע"פ שלא נשלם עדיין הזמן, כדי שלא יתבטל קבלת התורה בזמן המיועד לו.

ובדרך זה אפשר לפרש המדרש (שמו"ר פג סד), **על הפסוק בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את אלקים על ההר הזה, אמר משה לפני הקב"ה, מה זכות יש בידי ישראל להוציאם ממצרים, אמר ליה, הוי יודע שבזכות התורה שהן עתידים לקבל הם נגאלין,** ע"כ, וי"ל שמשה רבינו ע"ה שאל את הקב"ה, מה זכות יש לישראל להוציאם ממצרים קודם שנשלם הזמן, על זה השיב לו הקב"ה, שבזכות התורה שכבר נקבע מאז ומקדם זמן נתינתו לו' בסיון באותו שנה דוקא, בזכות זה הם נגאלין קודם הזמן, כדי שלא יבוטל תלמוד תורה.

והנה ידועים דברי **הרמב"ן ז"ל** (פ' לך), **שהאבות הקדושים עשו בכל מעשיהם הכנה ופועל דמיוני לדורות העתידים**, ומעתה יש לומר, כי במה שאמרה רבקה אמנו אלך, מיד, אע"פ שמדינא נותנין לבתולה י"ב חודש, מ"מ לא השגיחה על זה ומסרה נפשה לילך לפני הזמן, שלא יגרום על ידה ביטול לימוד התורה, רצונה היתה לעשות פועל דמיוני, שעל ידי זה יזכו ישראל ג"כ ליציאת מצרים קודם שנשלם הזמן, כדי שלא יגרום להם ביטול התורה.

ובזה נבוא לבאר דברי המדרש, **בשכר שאמרו לרבקה התלכי עם האיש הזה, ותאמר אלך, מיד,** כדי שלא לגרום ביטול , **זכו ישראל להוציאם ממצרים קודם הזמן,** כדי שלא לגרום להם ביטול תורה.

ולפי דרכינו אפשר לפרש דברי רש"י ז"ל בפסוק **ואבוא היום, היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הארץ, אמר ר' אחא יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים,** ולכאורה קשה, מה שייכת מימרא זו של ר' אחא להתחלת דברי רש"י, וגם למה באמת **יחשב** שיחת עבדים יותר מתורתן של בנים, אמנם לפי דברי התפארת שלמה הנ"ל אתי שפיר, **ש'שיחתן של עבדי אבות'**, כוונתו, למה שמרמז הכתוב, 'ואבוא היום' שקפצה לו הארץ, והוא משום שלא רצה אליעזר לבטל אפילו יום אחד בלימוד התורה של אברהם אבינו, ונמצא שמשיחתן של עבדי אבות, יוצא כמה גדלה וחשובה תורתן של אבות, וזהו יפה שיחתן של עבדי אבות, שמדבריו נראה חשיבת תורת אברהם אבינו, ותורת אברהם אבינו חשוב יותר מתורתן של בנים. והבן.

❖ ❖ ❖

איתא במדרש רבה (נח ג), רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם, בקש לעוררן, אמר מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה, אלא תבא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה מאה ועשרים ושבע שנה, ותמלוך על מאה ועשרים ושבע מדינות, והוא תמוה.

ויש לומר על פי מש"כ רביה"ק זי"ע **בדברי יואל** בפרשתן (..), **על הפסוק אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך (יב יג), ופירש"י למען ייטב לי בעבורך, יתנו לי מתנות,** ויש לתמוה וכי אברהם אוהב מתנות היה, גם יש לדקדק באומרו למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך, הלא העיקר לאדם הוא החיות ואח"כ בא ההטבה בענינים אחרים, והוה ליה להקדים המאוחר ולכתוב 'למען חיתה נפשי בגללך' ואח"כ לכתוב 'וייטב לי בעבורך', וצ"ב

ופירוש דהנה כתיב (בראשית כה ו), **ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי, ופירש"י, מה שניתן לו על אודות שרה ושאר מתנות שנתנו לו, הכל נתן להם,** עכ"ד, והנה לכאורה יש לדקדק מהו הלשון '**בעודנו חי**', אך הענין הוא, דאיתא בגמרא (בבא בתרא קמז ע"א) **כל המניח בן כמותו כאילו לא מת,** ונמצא דעל ידי שהניח אברהם את בנו יצחק, שהוא התנהג גם כן בצדקות כמותו, וממנו נמשכה האומה הישראלית, נחשב לאברהם אבינו כאילו הוא חי לעולמי עד, אמנם כל זה הושג על ידי ששלח את בני הפלגשים מעל פני יצחק, שהרי אם לא הי' משלחם והיו מתערבים עם בני יצחק, אזי היו מחטיאים ומפסידים ח"ו צדקתו של יצחק, ולא הי' נשאר שריד ופליט מבני ישראל, והיתה נפסקת לגמרי ח"ו קדושתו של אברהם, ונמצא לפי"ז שעל ידי ששלח אאע"ה את בני הפלגשים, עשה בזה תיקון גדול לעצמו ולבניו, שנשאר יצחק אבינו ובניו ודורות אחריו בקדושה, ועל ידי זה נחשב לו לאברהם כאילו חי וקים לנצח.

ועפ"ז מפרש מה שאמר הכתוב, **וישלחם מעל יצחק בנו 'בעודנו חי'**, שעל ידי ששלחם מפני יצחק, בזה נשאר אברהם אבינו 'בעודנו חי' וקיים לעד, ובזה מיושב מש"כ **למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך**, וקשה למה הוקדם הטפל ואיחר העיקר, ולפי הנ"ל יובן היטב, כי על ידי שייטב לו ויתן לו מתנות, על ידי זה יוכל לשלח את בני הפלגשים מעל פני יצחק בנו, ובזה יהי לו חיותה לעלמי עד, כי ישאר יצחק ובניו בקדושה, ויהא נחשב לו כאילו חי וקיים לנצח, עכדה"ק.

ובדרך זה אפשר לפרש דברי המדרש, **רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם וכו',** כי הנה ידוע שרוב תלמידי רבי עקיבא מתו בין פסח לעצרת כמבואר בגמרא יבמות (סב ע"ב), ולפי"ז יש לפרש כוונת המדרש, שהציבור 'מתנמנם' פירוש שהיו דואגים מה יהיו בסופן אחר מיתתן, ורבי עקיבא הי' מחזקן ומעודדן, **ואמר, מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינה, אלא תבא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה קכ"ז שנה ותמלוך על קכ"ז מדינות, ורצה** לרמז להם בזה, להראות שהמניח בן כמותו נחשב לו כאילו הוא חי, ולכן תבוא אסתר בת בתו של שרה, ותמלוך כשנות שרה, לרמז בזה שנחשב כאילו שרה חי עדיין, ובזה עורר רבי עקיבא את תלמידיו, כי על ידי שיחנכו את בניהם לילך בדרך התורה, ממילא יהי' נשארים חיים לעד ולדורות.

והשי"ת יזכנו שנעבה לתוך פרנסתנו לילך בדרך התורה והיראה, ונעבה לראות חי' נחת מתוך בריאות השלימות שפי' נעבה לביאת משיח צדקינו בב"א

בברכת שבתא טבא